

Boodschappers van Vreugde Willibrordzondag 2021

door Rob van Uden

Natuurlijk wil ik een 'boodschapper van Vreugde' zijn, maar ik ken genoeg mensen die naar de kerk komen, christelijk willen leven, maar die niet de boodschap van de daken willen schreeuwen. De apostel Paulus verkondigt trouwens dat in een kerkgemeenschap ieder zijn taak heeft (1 Kor. 12). Dus, waarom zou iedereen een boodschapper moeten zijn? En... wat is die boodschap?

Het woord 'vreugde' klinkt tegenwoordig bijna kerkelijk. Ik ben op zoek gegaan naar synoniemen en vond: blijdschap, vrolijkheid, plezier, genieten en pret. Het lijken oppervlakkige woorden. In de kerk spreken we immers over de ernstige zaken en daar past een woord als vreugde bij: een vroom woord. Er bekruipt mij vragen: Worden we nog wel vrolijk van vreugde? Valt er eigenlijk iets te lachen in onze kerken? Zijn er misschien zelfs predikanten die zó ernstig preken dat kerkgangers gaan vermoeden dat Jezus nooit gelachen heeft? Is er voor gelovigen enkel een duurzame, ingetogen en verfijnde vreugde weggelegd?

Jawel, er zijn mensen die 'Boodschappers van Vreugde' willen zijn; die op weg gaan, die de Blijde Boodschap verkondigen en het juk van de verkondiging op de schouders nemen. Echter, na enkele jaren wordt het juk zwaarder en zwaarder. Dan wordt het doorzetten, verbeteren bijna. Verkondiging wordt als een last die je depressief maakt. Maar God, kan dat juk, zoals Jezus zegt, ook zacht zijn; als een lichte last (Matt. 11,30)?

Het voorbeeld van Jezus

Om die last te verminderen, is het goed dat verkondigers zich realiseren dat allereerst Jezus, de evangelisten en apostelen de boodschappers

van vreugde zijn. In steeds weer andere vormen en andere tijden gaan zij ons vooraf. De hele traditie gaat ons vooraf. Maar wat is de boodschap voor vandaag? Welke boodschap bemoedigt, inspireert en maakt blij? Want, een boodschap van vreugde komt pas werkelijk over wanneer niet alleen de boodschap, maar ook de vreugde overslaat. Ik kijk naar mezelf: Ik kan genieten van een mooie liturgie, uit volle borst meezingen tijdens een oecumenische viering, of dansen in een warme omhelzing tijdens een gezongen vredeswens in Paramaribo.

Maar zelfs wanneer ik als predikant oog in oog sta met de woorden *Praedicamus Christum Crucifixum* (Wij verkondigen de gekruisigde Christus, 1 Kor 1,23), blijft mijn opdracht de vreugde te verkondigen. Paulus gelooft daarin, maar de vreugde zal zich ook aan mij moeten openbaren. Anders kan ik geen 'Boodschapper van Vreugde' worden. Dat vraagt aandacht, tijd en geduld; steeds weer teksten en ervaringen spiegelen en overdenken.

Ik zie Jezus als een aanstekelijke en vrolijke mens; een mens die kan genieten van lekker eten en een goed glas wijn. Een mensenmens die feest viert in de huiskamer van een achterstandswijk, of die aan tafel gaat met sjacheraars en prostituees. Dat

Inhoudsopgave

Pag 1-2

In het spoor van de heilige Willibrord zijn christenen vandaag geroepen om boodschappers van vreugde te zijn. Diaken Rob van Uden legt uit wat deze opdracht voor hem betekent.

Pag 3

Mirjam Spruit vertelt wat het boek 'Als God renoveert' in parochies die missionair willen zijn heeft losgemaakt.

Pag 4-5

Na een dienstverband van bijna 35 jaar gaat drs. Leo van Leijssen met welverdiend pensioen. In dit artikel blikt hij terug op zijn jarenlange betrokkenheid bij de Oosterse Kerken

Pag 6

Koert Baas is baptist en studeert aan de katholieke theologische faculteit. Hij zoekt een weg om de kloof tussen de katholieke en baptistische visie op de Kerk te overbruggen.

Pag 7

Cor Sinnema las de boeiende studie van Henk Bakker over Jezus en schreef een lovende recensie.

Pag 8

Webinar Boodschappers van Vreugde op 15 oktober

Jaarvergadering en studiemiddag b.g.v. het afscheid van drs. Leo van Leijssen

maakt Hem nog niet tot een losbol, want Zijn leven kent diepe lagen. Hij weet van moord en doodslag, van leiders die met ijzeren vuist regeren. Hij omarmt mensen met verschrikkelijke aandoeningen, ontfermt zich over mensen die uitgekotst worden, bezoekt criminelen en terroristen enz. Hij weet van het verderf, maar Hij heeft het leven lief. Oog in oog met verdriet kan hij tot in zijn ingewanden geraakt worden, maar Hij ziet dieper. Hij ziet de mens achter de tranen: Zalig ben je, jij die het uitschreeuwt vanwege onrecht. Voor jou preekt Hij zijn boodschap van bevrijding. Daarbij volgt Jezus geen protocol, maar gaat Hij gewoon de ontmoeting aan met mensen in de knel. Waar Hij komt, lijkt de stress te verdwijnen en komt er een 'relax'. Hij reageert met begrip en medelijden, maar ook met een radicaal profetische boodschap. Hij is een verlosser.

Hij maakt mensen los uit de strikken van dood en ellende. Hij herstelt ze in hun oorspronkelijke, vrije staat.

Jezus is niet oppervlakkig, maar een mens die geniet van de mensen die hij ontmoet. Treft hij een tollenaar, dan kijkt hij voorbij leugen en bedrog. En nog voordat de tollenaar tot inkeer komt, ziet Jezus hem als een geschenk van God; het is geen toeval dat de naam van de tollenaar Matteüs die betekenis heeft: geschenk van God. Wat een pret moet Jezus hebben gehad toen hij vervolgens zichzelf uitnodigde voor een feestelijk diner bij deze, door liefde overrompelde, tollenaar.

De ander aanvaarden

Die openheid van Jezus is kenmerkend. Door zijn openheid opent hij mensen voor het mysterie dat in Hem is gelegen. Hijzelf is gewor-

den tot een vreugdevolle boodschap voor ons. Daar kan ik dus blij van worden: Want hoe ik mijzelf ook voordoet, ik ben en blijf in essentie een geschenk van God. En vanuit dezelfde genade verschijnt een ander als een geschenk van God aan mij. Om die reden zei Paus Franciscus in 2016 dat asielzoekers geen last, probleem of kostenfactor zijn, maar een geschenk. En dat geldt voor elke mens, of je nu blank of zwart bent, arm of rijk, hetero of gay (vrolijk dus!), protestant of katholiek, Jood of moslim, en vul maar verder in. Je kunt blij zijn om het andere van de ander, genieten van die ander, plezier hebben met die ander. De boodschap van vreugde ligt gewoon op straat.

Natuurlijk maak ik keuzes, heb ik mijn normen en christelijke waarden, maar het is bevrijdend dat ik me niet hoeft te ergeren aan de splinter in het oog van een ander (Luc 6,42). Sterker, het is bevrijdend dat ik me niet beter hoeft te voelen dan een ander. Ook ik heb mijn tekortkomingen. En kom ik in de verleiding om mezelf hoger te achten, dan ontdek ik toch vaak de schoonheid of medemenselijkheid van een ander. Met deze vreugdevolle boodschap van het Evangelie wil ik mijn broeders en zusters van andere kerken ontmoeten. Zij zijn voor mij een verrijking. Mijn hart kan uitgaan naar gelovigen, maar ook naar twijfelaars en ongelovigen. Simpelweg omdat de ander een geschenk is. Mijn geloof in Gods liefde kan handen en voeten krijgen in mijn relatie met ieder ander mens. En ook al is er van alles onvolmaakt, wij ontmoeten elkaar als kinderen van God. Liefst wil ik dansen, pret hebben, genieten, vieren en uit volle borst zingen: *Delf mijn gezicht op, maak mij mooi*. Maar het begint met elkaar aanzien, elkaar aanvaarden.

Ik geloof dat Christus het leven wil en niet de dood; het goede en niet het kwade; de blijdschap en niet het verdriet. Als ik die Boodschap van Vreugde kan aanvaarden, voel ik dankbaarheid binnenstromen. Vreugde borrelt op. Het dubbelgebed van de liefde tot God en tot de naaste blijkt nu geen juk meer, maar een paar vleugels die me doen vliegen (aldus Augustinus). En deze vreugde zelf zal de beste verkondiging van het evangelie blijken. ●

Ervaringen met ‘Als God renoveert’ in de Nederlandse context

door Mirjam Spruit

Begin 2019 verscheen in Nederlandse vertaling het boek ‘Als God renoveert’ (‘Divine renovation’, 2014) van de Canadese priester James Mallon. Mallon beschrijft in zijn boek hoe hij en zijn team in zijn parochie een weg zijn gegaan van onderhoud – alleen zorg dragen voor de mensen die al naar de kerk komen – naar een missionaire parochie.

Dat wil zeggen dat de parochie ook actief uitreikt naar mensen die niet in de kerk komen en tracht om hen in contact te brengen met Jezus Christus en zijn evangelie. Zijn boek is een bestseller over de hele wereld, ook in het Nederlandstalige taalgebied. Het boek en de ervaringen in veel parochies wereldwijd bieden hoop dat het kán: een missionaire parochie, waar mensen van alle generaties tot (dieper) geloof komen en waar ze toegerust worden om hun plaats in de kerk en de maatschappij in te nemen.

Missie en visie, persoonlijk geloof en gastvrijheid

Wat is nu medio 2021 de stand van zaken in de Nederlandse parochies? Ik zie dat diverse parochies experimenteren met elementen uit ‘Als God renoveert’ en ook uit het boek ‘Rebuilt’ van de Amerikaanse priester fr. Michael White en Tom Corcoran. Deze boeken zijn in allerlei gremia en parochies met elkaar gelezen. Er wordt bijvoorbeeld nagedacht over de betekenis van de eigen parochie: “Waar staan we voor en waar willen we naartoe?” Dan gaat het over de ‘missie’ en de ‘visie’ van de parochie. Ook gaan sommigen in lijn daarvan in gesprek over het eigen persoonlijke geloof. Een pastoraal werkster vertelde mij dat zij tijdens een leesgroep voor het eerst met haar collega’s tot een echt geloofsgesprek kwam. Ook de ‘Alpha’ cursus – een kennismakingscursus met het christelijke geloof – helpt mensen om met elkaar in gesprek te gaan over wat je gelooft. Deze ‘Alpha cursus’ wordt in ‘Als God renoveert’ sterk aanbevolen. In diverse parochies zijn dan ook ‘Alpha’ cursussen van start gegaan, meer dan voor die tijd, zowel fysiek als later vanwege corona ook online. In aansluiting hierop wordt ook sterk nagedacht over ‘gastvrijheid’:

hoe verwelkomend zijn we naar buitenstaanders toe? Fysiek maar ook bijvoorbeeld via de website van de parochie. Een aantal parochies heeft bijv. een welkomsteam ingesteld of heeft – zeker ook in coronatijd – de kerk(en) meer opengesteld voor stilte en gebed.

Leiding geven aan de parochie

Daarbij is ook ‘leiderschap’ steeds meer een thema: hoe geef je goed leiding aan een parochie? Veel pastorale beroepskrachten realiseren zich dat ze hiervoor niet toegerust zijn en zoeken hier hulp bij. Daarnaast groeit er een besef, dat het essentieel is, dat een pastoraal team eenzelfde visie heeft, elkaar goed aanvult en ook echt wil samenwerken in plaats van de taken te verdelen. Enkele pastorale teams vinden hierin langzamerhand hun weg en ook bij bisschoppen groeit het besef om hiermee rekening te houden in hun benoemingenbeleid.

Keuzes maken

Tenslotte twee punten waarvan ik merk dat ze lastig liggen in onze Nederlandse situatie. De beide boeken roepen op om ‘het maken van leerlingen van Jezus’ (naar Mattheüs 28, 19-20) centraal te stellen en op basis daarvan keuzes te maken en prioriteiten te stellen. Ik merk dat dit laatste voor heel parochies lastig is, met name als men de keuze maakt om dingen niet meer te doen. Ik denk dat twee punten hier mee spelen. Ten eerste is men bang om mensen te verliezen. “Mensen mogen hoe dan ook niet afhaken.” Ik merk dat dit in sommige parochies bijna tot een dogma is geworden. We vergeten dan dat er al heel veel mensen zijn afgehaakt vanwege keuzes die er (on)bewust in het verleden zijn gemaakt. Ten tweede zijn er altijd mensen die moeite hebben met veranderingen of het er niet mee eens zijn. Het gevaar is dan dat alles tot nader order wordt stil gezet en er niets gebeurt, met name als deze mensen veel invloed hebben.

Uitdagingen

Kortom, er zijn nog voldoende uitdagingen op weg naar meer missionaire parochies in Nederland. Ik droom van een paar parochies per bisdom dat hierin het voortouw durft te nemen. Er is immers niets mooier om zelf als ‘leerling van Jezus’ te mogen leven en anderen te helpen om Hem te ontmoeten en beter te leren kennen. ●

Mirjam Spruit is stafmedewerkster bij het Centrum voor Parochiespiritualiteit (CPS). Het CPS werkt mee aan de organisatie van de conferentie ‘De missionaire parochie - Als God renoveert’, die op 24 en 25 maart 2022 wordt gehouden in Breda.
Voor meer informatie:
www.missionaireparochie.nl

35 jaar in dienst van de ontmoeting met de Oosterse Kerken

door Leo van Leijssen

Op 1 december 1986 ging ik als vrijwilliger werken voor het toenmalige Apostolaat voor de Oosterse Kerken. Als ik op 15 november officieel met pensioen ga heb ik op twee weken na 35 jaar gewerkt voor het Apostolaat voor de Oosterse Kerken/Katholieke Vereniging voor Oecumene. Officieel in dienst ben ik sinds 1 juni 1987, 34 ½ geleden, eerst voor een jaar, daarna voor vast, tot op de dag van vandaag.

Welke dingen springen eruit in die 35 jaar? Ik noem hieronder de volgende onderwerpen: contacten met orthodoxen, liturgie, samen leren en lezingen, en veranderingen in oosterse kerken zelf, om te eindigen met een korte vooruitblik.

Contacten met orthodoxen

Van de contacten met orthodoxen heb ik altijd erg genoten. Ik heb hen meestal ontmoet in de context van een voorafgaande viering. De ontmoetingen vonden plaats bij kerkbezoeken in het kader van de leerhuizen, bij de kennismakingsbezoeken samen met mgr. J. van Burgsteden en bij de inwijding van een kerk, de intronisatie van een bisschop of een door orthodoxen georganiseerd symposium. Het was altijd mooi hun vieringen mee te mogen maken, de zang, de rituelen, de betrokkenheid van de kerkgangers en de sfeer van gebed. We werden doorgaans zo veel mogelijk opgenomen in de viering. Op een heel bijzondere manier gebeurde dat aan mgr Van Burgsteden

en mij tijdens een Ethiopisch-orthodoxe viering in Rotterdam. Op het einde daarvan was er zang en dans, waarbij de gelovigen met een soort staf in hun hand deze op en neer bewogen op het ritme van de muziek. Mgr Van Burgsteden en ik kregen daarbij eveneens zo'n staf – mukwamia geheten – in de hand gedrukt om mee te bewegen.

Bij de kerkbezoeken was er na de viering meestal een gastvrije ontvangst in de vorm van spijs en drank waarbij we met de verantwoordelijke priester of iemand uit het bestuur van de parochie konden spreken en soms met de kerkgangers. Ik heb de bezoeken altijd als een van de fijnste kanten van het werk voor de Katholieke Vereniging voor Oecumene ervaren. In het bijzonder denk ik terug aan de bezoeken aan orthodoxe kerken in het buitenland. Zo heb ik enkele onvergetelijke reizen voor de Katholieke Vereniging voor Oecumene naar bij voorbeeld Ethiopië, Roemenië en Armenië mogen maken, waar die ontmoetingen plaats vonden.

Liturgie

In de tijd in Tilburg was liturgie in het centrum van het Apostolaat voor de Oosterse Kerken een belangrijk onderdeel. Dat had te maken met het feit dat er in het Centrum een Byzantijnse gemeenschap woonde. Bij icoonschildercursussen of andere bijeenkomsten die er in het centrum gehouden werden waren er vieringen in de Byzantijnse kapel. Ik woonde die bij. Tevens had het Apostolaat voor de Oosterse Kerken de band met de Byzantijnse koren van Utrecht, Tilburg en Nijmegen.

Na de verhuizing naar Den Bosch en de fusie met de Sint Willibrordvereniging tot de Katholieke Vereniging voor Oecumene, was er geen gemeenschap en Byzantijnse kapel meer en verdween het regelmatig liturgievieren. Daar heb ik wel aan moeten wennen, aan het verdwijnen van een zekere vanzelfsprekendheid tussen werk en liturgie. Wel bleef de Katholieke Vereniging voor Oecumene tijd voor liturgie inruimen tijdens bij-

zondere gelegenheden zoals jaarvergaderingen. De zorg voor de Byzantijnse koren bleef in Den Bosch ook nog lange tijd bestaan. Zo heeft de Katholieke Vereniging voor Oecumene de opleiding van nieuwe Byzantijnse voorgangers gefaciliteerd. De aankondigingen van de oosterse liturgievieringen bleven in Pokrof verschijnen. Mettertijd is de band met de Byzantijnse koren wat naar de achtergrond geraakt. De aankondigingen in Pokrof verdwenen en waren inmiddels vervangen door de berichten op de eigen websites van de koren en Byzantijnse gemeenschappen.

Samen leren

Zo'n 16 jaar geleden vroeg het bestuur van de KVvO mij om wat meer aandacht te besteden aan studieuze zaken. Dat is in eerste instantie het Bêt Drāshā-Oosters christelijk Leerhuis geworden. Het was een initiatief van ds Paul van der Waal, toentertijd predikant van de Protestantse Gemeente 's-Hertogenbosch, en mij. Met een groep mensen die zich daarvoor had opgegeven lazen we teksten uit het Midden-Oosters gebied van de Oosterse kerken, waaronder de Syrisch-orthodoxe traditie en de traditie van de Assyrische Kerk van het Oosten. Het waren teksten uit de liturgische tradities van die kerken en van hun kerkvaders. Ze waren bijeen gezet in een reader die ik voorbereidde. Het leerhuis vond plaats tijdens avonden in Den Bosch. Het waren bijeenkomsten van leren ('Leer'huis) over oosters christendom en met elkaar bespreken van wat inspirerend kon zijn voor het eigen leven. De leerhuisavonden werden zo geloofsgesprekken.

Een paar jaar later na het opstarten van Bêt Drāshā in Den Bosch, begon ik samen met Victoria van Aalst, directeur van de A.A. Brediusstichting, aan het opzetten van een nieuw leerhuis op Kasteel Hernen, Didaskalion-Oosters christendom en westerse cultuur geheten. Ik maakte daarbij gebruik van dezelfde teksten als die ik in Den Bosch gebruikte, maar de bijeenkomsten van Didaskalion hadden niettemin hun eigen

sfeer en dynamiek. De overeenkomst was dat we ons met veel plezier op de boeiende literatuur wierpen. Het voorbereiden van de reader vroeg veel aandacht, omdat er uit de voorhandene teksten maar enkele in het Nederlands waren, zodat er veel door Paul van der Waal en mijzelf vertaald moest worden uit een moderne taal. De leerhuizen waren een activiteit waarvan ik veel heb genoten.

Zoals gezegd waren er in het kader van de leerhuizen bezoeken aan oosterse geloofsgemeenschappen, zodat we enigszins het besef konden laten doordringen aan de deelnemers dat het bij oosterse kerken niet alleen om teksten van dode auteurs gaat, maar om levende mensen van vlees en bloed.

De lezingen die ik heb gegeven betrek ik bij het samen leren. De lezingen gingen veelal over drie onderwerpen: oosterse kerken algemeen, de kerken in het Midden-Oosten en de iconen. Bij uitzondering ging het soms over een ander onderwerp, zoals een lezing die ik gaf aan het Ariens-Instituut over de Slavenapostelen Cyrillus en Methodius. De lezingen over de oosterse kerken algemeen gingen doorgaans over een voor het publiek onbekende vorm van christendom, de lezingen over de kerken in het Midden-Oosten gingen over de kwetsbare situatie van christenen

in deze regio vol oorlogen en geweld. De lezingen over iconen gingen meestal over één icoon tegen de achtergrond van de Bijbel, de kerkvaders en de oosterse liturgie.

De oosterse kerken zelf veranderen

In 35 jaar zijn er veel veranderingen gekomen in het werk van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Maar in de oosterse kerken zelf is in die tijd veel veranderd. Toen ik 35 jaar geleden met werken begon, hoorden de oosterse kerken in Nederland over het algemeen tot een onbekende wereld. De oosters-orthodoxe kerken, zoals de Russisch-orthodoxe Kerk en de Grieks-orthodoxe Kerk hadden al een zekere positie in de Nederlandse samenleving ingenomen, wat niet gold voor de pas gearriveerde kerken zoals de Syrisch-orthodoxe Kerk en de Koptisch-orthodoxe Kerk, om nog te zwijgen over bij voorbeeld de Ethiopisch-orthodoxe Kerk en de Assyrische Kerk van het Oosten. Het werk van het toenmalige Apostolaat voor de Oosterse Kerk bestond in belangrijke mate in het informeren van geïnteresseerde katholieken en anderen over het Oosters christendom en hen warm te maken voor de oecumene met de verschillende orthodoxe kerken. Ik heb dat werk altijd met veel plezier gedaan. Maar de kerken hebben inmiddels zichzelf zo georganiseerd dat ze zelf zich in

belangrijke mate aan de Nederlandse omgeving presenteren. Hun leden zijn zelf in belangrijke mate veranderd en de kerken hebben 'autochtone' Nederlanders onder hun gelovigen opgenomen. De kerken hebben vaak voormalige katholieke en protestantse kerken in gebruik genomen of in enkele gevallen zelfs nieuwe kerken gebouwd. De public relations zijn in deze kerken in goede handen. Men organiseert zelf studiemiddagen om mensen met hun orthodoxe traditie kennis te doen maken. Orthodoxe kerken zitten in de landelijke en/of plaatselijke Raad van Kerken. De veranderde situatie van oosterse kerken in Nederland heeft het werk van de Katholieke Vereniging voor Oecumene in dezen veranderd en wellicht minder nodig gemaakt.

Vooruitblik

Heeft het werk van de Katholieke Vereniging voor Oecumene daarmee geen zin meer? Ik denk niet dat dat het geval is. De orthodoxe en oosterse kerken kunnen nog altijd steun van de andere kerken in Nederland gebruiken. De Katholieke Vereniging voor Oecumene kan nog altijd fungeren in een bescheiden brugfunctie tussen westerse christenen en oosterse christenen. Dat is de functie die ik zie voor een tot bescheidener proporties teruggebrachte Katholieke Vereniging voor Oecumene. ●

De kloof overbruggen

door Koert Baas

Afgelopen jaar heb ik voor mijn masterscriptie onderzoek gedaan naar de oecumenische toenaderingsgesprekken, zoals die sinds 1984 gaande zijn tussen de Rooms-Katholieke Kerk en de Baptisten Wereld Alliantie.

De dialogen worden gevoerd onder verantwoordelijkheid van de Pauselijke Raad ter Bevordering van Christelijke Eenheid en de Baptist World Alliance. Het onderwerp van de tweede dialoogronde (2006-2010) was: 'The Word of God in the Life of the Church'. De vruchten van deze dialoog zijn te vinden in het gelijknamige rapport uit 2010.

In mijn onderzoek richtte ik mij op de opvattingen over de verhouding tussen de lokale- en universele kerk, zoals deze in het rapport beschreven worden. Men verschilt daarover met name daar, waar het gaat over de aard van de gemeenschap die de (ene) kerk vormt. Ik was nieuwsgierig naar de motivatie achter deze opvattingen.

Hiërarchisch kerkmodel

Mijn onderzoek wees uit, dat de kerkstructuur bij de katholieken als universele kerk, gevormd wordt door de bisschoppen (*Lumen gentium* 23) die tezamen met de Paus de gehele Kerk vertegenwoordigen en op deze manier de zichtbare universele Kerk vormen. Via de bisschoppen komen de lokale en universele dimensies als structurele lagen van de kerk in het vizier. Dat waarborgt dat de juiste leer wordt doorgegeven en tot op zekere hoogte is inbreng van gelovigen mogelijk. De kerk is een zichtbare gemeenschap van geloof, hoop en liefde, ingesteld door Christus. In de katholieke kerk is het begrip 'apostolisch' verbonden met het ambt van de bisschop en de apostolische successie en is daarmee het hart van het hiërarchisch kerkmodel. De Kerk toont zich lokaal en door de episcopale structuur is zij samen met andere lokale kerken wereldwijd één Kerk.

Samenkomst van gelovigen

Bij baptisten past deze kerkstructuur van één zichtbare universele kerk niet in het ecclesiologisch denken. Voor baptisten is de 'Kerk' de gemeenschap van gelovigen die samenkomt en iedereen kan aan die samenkomst bijdragen, het 'priesterschap van alle gelovigen'. Het is een congregationalistische manier van kerk-zijn, waarbij de nadruk ligt op de congregatie: op de samenkomst van de leden. Baptisten zien hun gemeente als organisatie waar de Drie-eenheid Vader, Zoon en Geest aanwezig is. De gemeente manifesteert zich lokaal en maakt geen deel uit van een wereldwijde hiërarchische organisatie. Hun theologie en kerkelijk leven richt zich op de tegenwoordigheid van Jezus Christus in de gemeente. Het ambt van priester, dat Christus vertegenwoordigt als

derzocht wat de perspectieven op convergentie zijn. Ik noem twee mogelijkheden, die ik uitgebreider in mijn onderzoek heb behandeld. Baptisten beschouwen katholiciteit als de pelgrimage van de kerk die altijd in beweging is, want 'de universele kerk' ontstaat via de weg van plaatselijke kerken. Om te voorkomen dat een plaatselijke gemeente geestelijk leeg raakt, vinden ook baptisten het belangrijk om in contact te zijn met andere gemeenten en zo trouw te zijn aan de apostolische traditie. Hier is convergentie mogelijk als ook baptisten erkennen dat er behalve een plaatselijke zichtbare kerk ook een universele zichtbare kerk aanwezig is in deze wereld.

Herder (pastor), staat in het midden van de plaatselijke gemeente (kerk). De gemeente is voluit kerk. Baptisten zijn altijd afkerig geweest van het verlenen van bevoegdheden aan (internationale) instituties buiten de plaatselijke kerk. Dit verschil van opvatting noem ik in mijn onderzoek het 'springende punt' tussen beide geloofsgemeenschappen als het gaat om de aard van de gemeenschap die de (ene) kerk vormt.

Toenadering

Tegen deze achtergrond heb ik on-

Een ander perspectief dat ik wil noemen is 'het priesterschap van alle gelovigen'. Baptisten zijn overtuigd van het priesterschap van alle gelovigen. In de congregationalistische traditie behoren gedoopten niet slechts tot de kerk, maar zij zijn die gemeente zelf. Het Tweede Vaticaans Concilie spreekt ook over het 'gemeenschapelijk priesterschap van alle gelovigen' (*sacerdotium commune fidelium*), waarmee gezegd wordt dat alle gedoopten een verantwoordelijkheid hebben voor de opbouw van een inspirerende kerkgemeenschap en een humane samenleving. Een perspectief op convergentie zou zijn als katholieken het gemeenschappelijk priesterschap van alle gelovigen niet alleen erkennen, maar ook laten doorwerken in de theologie, de parochie en het dagelijks leven.

Van harte beveel ik u het zeer lezenswaardig en inspirerend rapport 'The Word of God in the Life of the Church' aan. ●

Koert Baas (baptist), masterstudent aan Tilburg University, Tilburg School of Catholic Theology (TST)

‘Jezus - Reconstructie en revisie’

boekbespreking

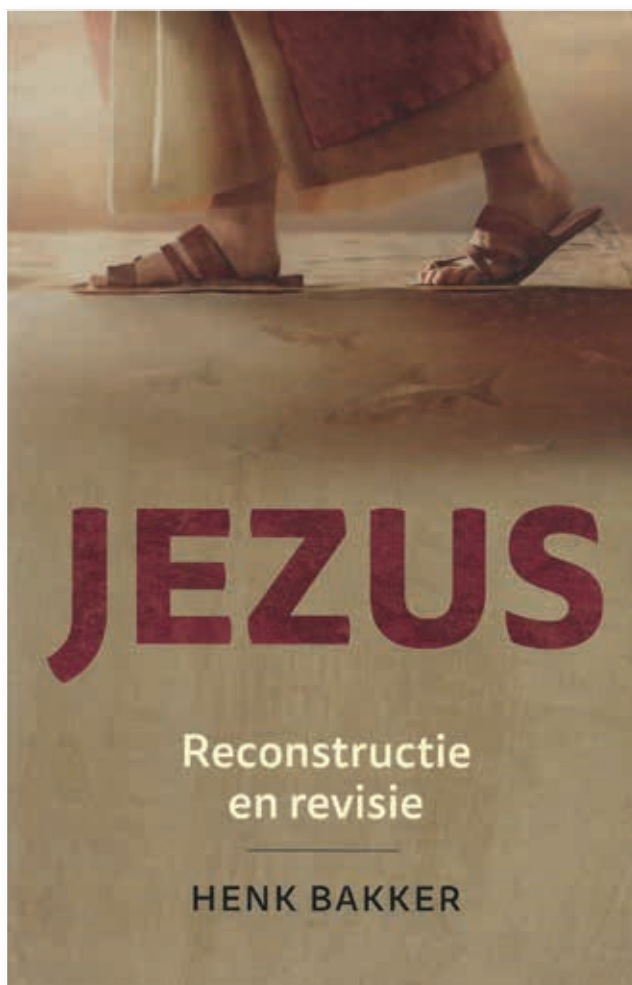
door Cor Sinnema

Henk Bakker is docent Evangelische vakken aan de Christelijke Hogeschool Ede en namens de Unie van Baptistengemeenten hoogleraar voor de McClendon Chair for Baptist and Evangelical Theologies aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Dankzij veel colleges, discussies, disputen en conferenties was hij in staat deze christologie te schrijven: de systematische doordenking van de betekenis van Jezus Christus.

In het eerste deel geeft Bakker een overzicht van het Nederlandse en internationale onderzoek naar de historische Jezus. Het levensverhaal van Jezus komt niet overeen met wat kerken ervan gemaakt hebben. Met instemming citeert Bakker bijvoorbeeld Den Heyer die schreef dat “de vroege christologie van een dynamisch proces is geworden tot een stelsel van dogma’s en daarmee ook tot een meetinstrument voor rechtzinnigheid” (blz. 65). Bakker beschouwt de oude teksten niet alleen als het feitelijk relaas, maar ziet er ook de vele gebeurtenissen en ervaringen in waar zij verslag van doen, en welke impact ze op mensen hebben. Hij pleit ervoor deze teksten steeds in samenhang met elkaar te zien en te bestuderen.

Hoge en lage christologie

Er bestaat hoge en lage christologie. De eerste gaat over Jezus’ komen van boven naar beneden, over de menswording van God. De lage christologie begint bij de mens en redeneert van beneden naar boven en “begint bij de joodse prediker Jezus van Nazareth, die door God tot onze Heer is verheven”. Bakker ziet een vloeiende lijn tussen deze beide bewegingen, en legt het primaat bij de lage christologie. Een logisch gevolg van zijn keuze is dat hij in zijn verwijzingen naar de voornaamwoorden ‘hem’ of ‘zijn’ steeds met een kleine letter schrijft, terwijl de kerken uit eerbied meestal een hoofdletter gebruiken wanneer ze het over Jezus hebben. “Buiten

Jezus’ Jood-zijn om is er geen Jezus, omdat de eenheid van de persoon in zijn Joodse identiteit geconcentreerd is.” (blz. 81)

Joodse context

In het tweede deel geeft Bakker een reconstructie en revisie van Jezus’ leven. Hij gaat consequent uit van diens Jood-zijn. De evangeliën zijn getuigenissen in verhaalvorm en nodigen lezers of luisteraars uit om in Jezus’ voetsporen te treden. Hier komen de rol en betekenis van de tempel aan de orde, die lange tijd een zelfbestuur kende met alle privileges van dien. De plaats en betekenis van

de tempel en het Joodse volk zijn veranderd en er kwamen bijhorende nieuwe tradities en praktijken. Er ontstonden verwachtingen naar een ander soort leiderschap. De selectie die Bakker maakt, is: een nieuwe David, een nieuwe Mozes, een nieuwe Elia. Deze profetennamen fungeerden als metafoor. Later ziet hij de verwachtingen omschreven met meer priesterlijke termen en werkt hij uit: knecht, mensenzoon en tot slot de titel ‘zoon van God’. De vroege christenen hebben ervaren “dat Jezus bij God in de hemel was en dat hij dáár voor hen bad en in hun situatie een pleitbezorger was.” (359)

Dialogoog

Bakker laat op een overtuigende manier zien hoe het Joodse woordgebruik in de christelijke theologie een eigen leven is gaan leiden. Hij heeft enorm veel Joodse en christelijke bronnen en studies gebruikt. Het overzicht bestaat uit 25 bladzijden, het register van Joodse en christelijke geschriften 12, en het namenregister nog eens 4 bladzijden. Dat er binnen korte tijd al een 3e druk nodig was, geeft aan hoeveel behoefte er is aan deze nieuwe studie. Het

biedt een mooi gegeven om door joden en christenen samen te worden gelezen en bestudeerd, om elkaar en elkaars tradities nog beter te leren verstaan. ●

Boekgegevens

Jezus. Reconstructie en revisie, Henk Bakker, Uitg. KokBoekencentrum, 2021, 3e druk, 416 blz. ISBN 978 90 435 3410 9, € 27,50.

Cor Sinnema is permanent diaken in het bisdom Den Bosch en was tot voor kort bestuurslid van de KRJ

Webinar Boodschappers van Vreugde

“Hoe welkom is de vreugdebode die over de bergen komt aangesneld, die vrede aankondigt en goed nieuws brengt” (Jes. 52,7)

Het Evangelie is een boodschap van vreugde die van generatie op generatie wordt doorgegeven. Willibrord (658-739) en zijn gezellen legden in de 8e eeuw de basis voor de Kerk in de lage landen. De Kerk heeft in de loop der tijden hoogte en dieptepunten gekend. Telkens kwam de vernieuwende en levendmakende kracht van het Evangelie weer naar boven om aan te zetten tot verjonging en vernieuwing van de Kerk.

Vandaag staan kerken in ons land meer dan ooit voor de uitdaging om het Evangelie op een aansprekende en eigentijdse manier uit te dragen. Welke keuzes zijn daarbij aan de orde en welke vormen passen bij onze tijd?

Daarover gaat het Webinar Boodschappers van Vreugde dat de Katholieke Vereniging voor Oecumene en de Konferentie van Nederlandse Religieuzen aan de vooravond van het Hoogfeest van de Heilige Willibrord en de viering van Willibrordzondag op 15 oktober 2021 organiseren.

Programma 15 oktober 2021, 14.00 – 16.00 uur

Opening door dagvoorzitter zr. Monica Raassen, vice-voorzitter van de KNR

I Getuigen van de vreugde van het Evangelie

Dr. René de Reuver – scriba van de Protestantse Kerk in Nederland

Dr. Annemarie Hinten-Nooyen – adviseur identiteit CvB Radboud Universiteit

Pauze

II Keuzes en vormen met het oog op de toekomst

Stefan Magnus O.P. – dominicaan

Diaken Rob van Uden – teamleider parochie H. Geest in Rijen, theoloog en dichter

Aanmelding

U kunt u voor deelname aan dit Webinar opgeven via secretariaat@oecumene.nl Voor deelname wordt een bijdrage van € 5,- op rekeningnummer NL97 INGB 0000 8019 19 ten name van de Katholieke Vereniging voor Oecumene o.v.v. Webinar Boodschappers van Vreugde op prijs gesteld.

Jaarvergadering KVO 2021

De algemene ledenvergadering van de Katholieke Vereniging voor Oecumene wordt gehouden op vrijdag 5 november 2021 van 11.00 tot 12.30 in de Jozefkerk aan de Molenstraat in Oss.

Op de agenda staan de bespreking van het algemeen jaarverslag 2020-2021, de vaststelling van de jaarrekening 2020 en de begroting van 2022.

Leden en donateurs kunnen zich hiervoor opgeven via secretariaat@oecumene.nl en ontvangen na aanmelding de jaarstukken.

Symposium Pleitbezorger voor de Oosterse Kerken

Op 15 november 2021 gaat onze stafmedewerker Oosterse Kerken, drs. Leo van Leijssen, met welverdiend pensioen. Hij begon in 1986 als vrijwilliger bij het Apostolaat voor de Oosterse Kerken, dat toen in Tilburg gevestigd was. Vanaf 1 juni 1987 trad hij in dienst als stafmedewerker Oosterse Kerken, een functie die hij bijna 34,5 jaar uitoefende, eerst bij het Apostolaat voor de Oosterse Kerken en vanaf 2001 bij de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Ter gelegenheid van zijn afscheid houdt de vereniging op vrijdag 5 november van 14.00 tot 16.30 uur een symposium over de relatie tussen Kerken van Oost en West. Hoe hecht is na een eeuw van toenadering en dialoog de band en wat betekenen we voor elkaar? Hoe kunnen de Kerken van Oost en West elkaar verrijken, wat kunnen we van elkaar leren, hoe kunnen we elkaar steunen? Maar ook: waar blijft het wringen en waarom lukt het nog steeds niet om de band van gemeenschap te herstellen?

Programma

- Opening door prof. dr. Marcel Sarot
- v. Theodoor van der Voort, Visie op orthodox-katholieke relaties in Europa
- prof. dr. Herman Teule, Vriendschap met en betrokkenheid bij de Kerken in het Midden-Oosten
- drs. Leo van Leijssen, Via liturgie, iconen en kerkvaders nader tot elkaar

Het Kassiakoor o.l.v. Paul Baars zal enkele Byzantijnse gezangen ten gehore brengen. Als u bij dit symposium aanwezig wilt zijn, kunt u zich opgeven via: secretariaat@oecumene.nl

Het symposium wordt gehouden in de Jozefkerk, Oude Molenstraat 8 in Oss. De kerk bevindt zich op loopafstand van station Oss. Bij de kerk is voldoende parkeergelegenheid.

Aanbevolen:

Een financiële bijdrage voor het CAWU Learning Centre in Caïro voor onderwijs aan Eritrese vluchtelingen. Dit centrum wordt geleid door drs. Kees Hulsmans. U kunt een bijdrage overmaken op rekening NL97 INGB 0000 8019 19 o.v.v. CAWU Learning Centre. Hartelijk dank!

**Bezoek onze
website op:
www.oecumene.nl**

Colofon

Overeen is het communicatieblad van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden, donateurs en parochies ontvangen het blad twee maal per jaar.

Redactie:

Geert van Dartel, Mirella van Herp,
Leo van Leijssen

Vormgeving & drukwerk:

www.laumedia.nl

**Katholieke Vereniging voor
Oecumene Athanasius en
Willibrord**

Emmaplein 19 D
5211 vz 's-Hertogenbosch
T: 073-7370026
E: secretariaat@oecumene.nl
Internet: www.oecumene.nl
IBAN: NL73 INGB0001087628
IBAN: NL97 INGB0000801919
ISSN: 1568-2862